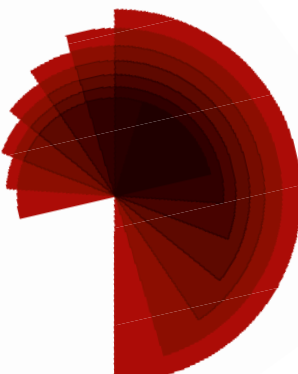
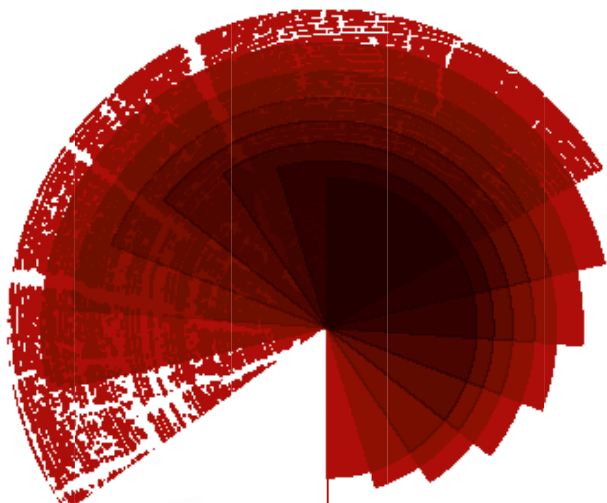

KONCERTNA
POSLOVALNICA

NARODNI
DOM
MARIBOR

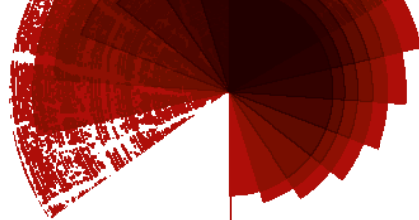

KVARTET CASALS

KOMORNI CIKEL 2017/2018

4. abonmajski koncert

Dvorana Union, Maribor, 19. februar 2018 ob 19.30

SPORED

Ludwig van Beethoven (1770–1827):

Godalni kvartet št. 3 v D-duru, op. 18, št. 3

- I. Allegro
- II. Andante con moto
- III. Allegro
- IV. Presto

Godalni kvartet št. 2 v G-duru, op. 18, št. 2

- I. Allegro
- II. Adagio cantabile
- III. Scherzo: Allegro
- IV. Allegro molto quasi presto

Giovanni Sollima (1962)

Godalni kvartet B 267

Ludwig van Beethoven:
Godalni kvartet št. 7 v F-duru,
op. 59, št. 1, »Razumovski«

- I. Allegro
- II. Allegretto vivace e sempre scherzando
- III. Adagio molto e mesto
- IV. Theme russe: Allegro

Leta 1792 je **Beethoven** zapustil rodni Bonn, da bi poiskal srečo ter uspeh na Dunaju, v glasbeni in kulturni metropoli, kjer se je sprva uveljavil kot pianist in odličen improvizator. Že pet let poprej je bila njegova srčna želja, da bi se glasbe lahko učil pri Mozartu, vendar je ta zaradi spleta okoliščin ostala neuresničena. Tako je kompozicijsko znanje skušal pridobiti pri slavnem Josephu Haydnu, pri katerem pa – tako je kasneje zapisal sam – naj se ne bi pravzaprav naučil ničesar. Te nekoliko egocentrične izjave verjetno ne gre jemati povsem resno, gotovo pa je bila posledica zelo raznolikih karakterjev obeh skladateljev – če se je Haydn pogosto vedel nekoliko preveč zaščitniško, pa je v Beethovnu vrela svobodna, revolucionarna kri, ki ni prenašala omejitev. Pa vendar je očitno, da je moral Beethoven Haydna kot skladatelja izredno ceniti. To se kaže predvsem v tem, da se mladi skladatelj zelo dolgo ni spopadel s simfonijo in godalnim kvartetom, torej z zvrstema, ki ju je utemeljil in do popolnosti obvladoval prav Haydn. Tako je Beethoven med letoma 1795 in 1796 slišal briljantne simfonije, ki jih je Haydn napisal za London, in te so v njem sprožile takšno navdušenje, da se je takoj lotil pisanja simfonije, ki pa je ostala nedokončana. Njegovo navdušenje nad Haydnovo glasbo tistega časa je bilo celo tolikšno, da je Beethoven svojemu učitelju verjel na besedo, ko mu je ta zaupal, da so mu del inspiracije za oratorij *Stvarjenje* prišepnile nebeške sile.

V ta kontekst gre postaviti prvo zbirko Beethovnovih godalnih kvartetov z oznako opus 18, ki so nastali med letoma 1798 in 1800, posvečeni pa so princu Lobkowitzu. V njih se Beethoven spopada z dediščino Haydna in Mozarta – o

tem pričajo tudi skladateljevi skicirni zvezki, v katerih med drugim najdemo prepise posameznih stavkov Haydnovih in Mozartovih kvartetov, hkrati pa skuša najti tudi svoj lasten izraz. V slogovnem pogledu vseh šest kvartetov ni izenačenih, v njih pa najbrž najdemo tudi material, ki je moral nastati še v Bonnu.

Med šestimi kvarteti je kot prvi nastal **Godalni kvartet št. 3 v D-duru op. 18/3**, ki takoj vzpostavlja značilno atmosfero – gre za enega izmed najnežnejših Beethovnovih kvartetov. Začetni toni violine in tiho nadaljevanje s tekočimi osminkami z akordno spremljavo dajejo vtis, da smo se znašli na začetku počasnega stavka in šele kasnejša gostota daje slutiti, da je pred nami sonatni allegro. Izpeljava še ni dolga, je pa zato repriza pripravljena izrazito dramatično, saj nas skladatelj do toničnega D-dura vodi preko dominante molove paralele. Lahkotni »Andante« je napisan v rondojski obliki, pri čemer je tema z izmenjevanjem prve in druge violine oblikovana zelo subtilno, kontrasti pa so v stavku ustvarjeni predvsem preko harmonskih modulacij. Tudi Scherzo nadaljuje v takšnem neagresivnem duhu, medtem ko se vsa zadržana energija zares sproži šele v finalu, v hitrem 6/8 taktu, ki ne razkriva le virtuoznosti izvajalcev, temveč tudi skladatelja, ki razkazuje svoja bogata kontrapunktična in izpeljevalna znanja.

Tudi za **Godalni kvartet št. 2 v G-duru op. 18/2** je značilna enostavna periodična struktura. Uvodni »Allegro« zaznamuje okrašena melodika, ki niha med ekspresivno liričnostjo in očarljivo igrivostjo, preverjene poteze sonatnega stavka pa Beethoven »začinja« z lažno reprizo. Viteški »Adagio« prinaša ne preveč izvorno kantileno v prvi violini, ki jo spremljajo ostali instrumenti. Toda melodijo, ki je v znamenju sladkosti in miline, grobo prekine živahni Allegro, ki pa kmalu tudi ugasne. Galantne poteze so značilne tudi za Scherzo, v katerem zaman iščemo za Beethovna tipična presenečenja v nenadnih dinamičnih izbruhih ali prekinjenem regularnem fraziranju. Zaključni »Allegro« odpira značilni motiv v violon-

čelu, ki mu nato poslušno odgovarja cel ansambel. Ta motiv se nato vrača v številnih melodičnih oblikah in harmonskih preoblekah, pri čemer krajši lirični vstavki ne morejo ustaviti prekipeljavne glasbe, ki proti koncu s pospeševanjem dobi še nov zalet.

Le šest let loči Beethovnovе zgodnje kvartete od tistih, ki jih postavljamo v skladateljevo srednje obdobje, pa vendar je v slogovnem pogledu med zbirkama iz opusa 18 in opusa 59 velika razlika – šele sedaj Beethoven kvartet postavlja na piedestal komorne glasbe. Trije kvarteti iz opusa 59 so posvečeni ruskemu ambasadorju na Dunaju, grofu Andreju Razumovskemu, sicer velikemu mecenu in amaterskemu glasbeniku. Kvarteti so dokončno iztrgani iz sfere salonske glasbe; skladbe so napisane za profesionalni ansambel (Kvartet Schuppanzigh), kar povečuje možnosti za njihovo umetniško avtonomijo, po notranji in zunanji vsebini pa dobivajo junaške dimenzije. Beethoven kvarteta ne razume več kot salonski dialog, temveč kot pravi simfonični diskurz. V oblikovnem pogledu je Beethoven zdaj veliko bolj drzen in si privoščič številne »svoboščine«. Tekstura postaja gostejša, zato nekatera mesta nosijo poteze simfoničnosti, skladatelj pa tudi bolje izkorišča zvočne specifikе posameznih instrumentov, kar pomeni, da osrednjih tematskih misli ne prinaša več zgolj prva violina, ko imajo ostali instrumenti predvsem spremljevalno funkcijo.

Prvi stavek **Godalnega kvarteta v F-duru op. 59/1** je oblikovan po zgledu Beethovnovе lastne 3. simfonije – je zelo obsežen, pri čemer še posebej naraste izpeljava, ki v svojem središču prinese kontrapunktično kompleksni dvojni fugato s tipičnim zlomom. Uvodni ritmični motiv drugega stavka (prinaša ga violončelo na enem tonu in takšna »otvoritev« stavka je v Beethovnovem času sprožala salve smeha) je nekakšen povezovalni moto, ki povezuje harmonsko precej oddaljena območja, medtem ko Beethoven s teksturnimi premeščanji skoraj povsem ubija tisto, kar je še ostalo od melodije. Počasni stavek prinaša emocionalno jedro kvarteta, ki je tokrat tragično pobarvano. Ob osrednji tožeči melodični misli stavka

je Beethoven v svoj zvezek s skicami zapisal »vrba žalujka ali akacija na grobu mojega brata«, pri čemer skladatelj ni izražal žalosti ob smrti brata, temveč nezadovoljstvo nad njegovo pravkar sklenjeno poroko. Toda ob koncu se temačni oblaki vendarle razkadijo, nastopi svetli Des-dur. Kadenca prve violine vodi v finale, v katerem je v glavni vlogi melodija, ki očitno izhaja iz ruske ljudske glasbe, v čemer lahko ugledamo še dodaten priklon naslovniku kvarteta.

Skladatelj in violončelist **Giovanni Sollima** (1962) se po svoji glasbeniški širini približuje tipu vsestranskega glasbenika, kakršnega je poznalo še 19. stoletje, nato pa je ob vse večjih zahtevah po specializaciji ugasnil. Tako se redno posveča tudi kompoziciji, ki jo je naprej študiral pri svojem očetu Eliodoru Sollimi na Konservatoriju v Palermu, nato pa še pri Milku Kelemenu na Visoki šoli za glasbo v Stuttgartu. Njegova dela so izvajali že številni vodilni svetovni glasbeniki, glasbo pa ustvarja tudi za film in televizijo, pri čemer gre omeniti vsaj njegovo sodelovanje z znamenitim filmskim režiserjem Petrom Greenawayem ter prvakoma odrskih desk, Robertom Wilsonom in Petrom Steinom. Sollimov slog zaznamuje številni trki med različnimi žanri, zaradi česar je njegovo glasbo mogoče označiti kot postmodernistično. Tako se hkrati prepušča vplivom jazza in rocka kot tudi glasbam različnih etničnih tradicij, v njegovem delu najdemo jasne sledi minimalistične repetitivne glasbe in monotematskega baročnega razvijanja. Zato ni čudno, da je vrsta njegovih del nastala kot nekakšen prividen poizkus dopolnitve ali razvijanja nedokončanega materiala skladateljskih predhodnikov – Sollima je v svojem orkestrskem delu Beethovendeseta (2001) izhajal iz Beethovnovih fragmentov za nedokončano *10. simfonijo*, skladba *Reperto n. 12* (1998) pa je zasnovana na Schubertovih fragmentih.

Na podoben način lahko razumemo tudi skladbo **B 267**. Naslov izhaja iz označbe Beethovnovih del, kakršne je leta 1968 pripravil italijanski muzikolog Giovanni Biamonti, ki je v svoj katalog skušal vključiti prav vsa Beethovnova dela, tudi neiz-

dana in nedokončana. Pod številko B 267 se skriva nedokončani fragment za solistični klavir v A-duru iz leta 1800, torej iz časa, ko je Beethoven dokončal svojo prvo zbirko godalnih kvartetov. Sollima si je svoje delo zamislil hkrati kot sodobni dialog z Beethovnovno glasbo in kot možno nadaljevanje nedokončanega fragmenta. Tako skladba kontinuirano vodi od značilnih minimalističnih odsekov, v katerih osrednjo besedo prevzamejo ponavljajoči se obrzci predvsem ritmične narave, ki se nato postopoma umaknejo direktnemu citatu Beethovnovnega fragmenta in v nadaljevanju tudi poizkusom njihovega izpeljevanja. V osnovi je oblika skladbe tridelna z vmesnimi repetitivnimi odseki, ki služijo kot mejniki forme in povezovalno gradivo med glasbo različnih zgodovinskih provenienc.

Gregor Pompe

KVARTET CASALS

Abel Tomàs, violina

Vera Martínez, violina

Jonathan Brown, viola

Arnau Tomàs, violončelo

»Kvartet za nov milenij« je zapisal kritik revije Strad, ko je kvartet prvič slišal igrati kmalu po tem, ko so bili glasbeniki sprejeti na Šolo Kraljice Sofije v Madridu leta 1997. Ob 20. obletnici delovanja se je Kvartet Casals podal na posebej ambiciozno popotovanje: pripravil je namreč serijo šestih koncertov z izvedbo celotnega Beethovnovnega opusa kvartetov, ki jih spremlja šest po naročilu spisanih skladb izpod peresa šestih sodobnih skladateljev. Novitete bodo premierno izvedene na šestih pomembnih evropskih koncertnih odrih: v londonski dvorani Wigmore, dunajski Koncertni hiši, barcelonski L'Auditori, madridski Auditorio Nacional, na Konservatoriju Giuseppe Verdi v Torinu ter amsterdamskem Bienalu godalnih kvartetov. Poleg tega bodo celoten cikel Beethovnovih kvartetov izvedli v Berlinski filharmoniji, na Fundaciji Gubelkian v Lizboni, v dvorani Suntory v Tokiu, Koncertni hiši v Stockholmu, bruseljski dvorani Flagey ter na Schubertiadah v Vilabertranu. Posnetki vseh Beethovnovih kvartetov bodo nato izšli pri založbi Harmonia Mundi v obdobju do leta 2020, ko bo 250. obletnica skladateljevega rojstva.

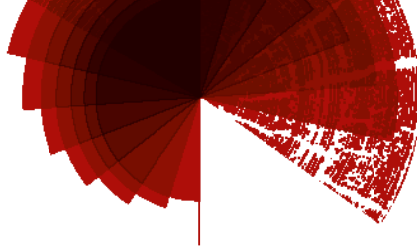
Glasbeniki kvarteta Casals prejemajo vabila za nastope na najpomembnejših koncertnih odrih sveta, še posebej po zmagah na tekmovanjih v Londonu in Hamburgu. Med njimi sta dvorani Wigmore in Carnegie, kot tudi Berlinska filharmonija, dunajska Koncertna hiša, kölnska Filharmonija, pariška Cité de la Musique, Concertgebouw Amsterdam in festival Schubertiade v Schwarzenbergu. Kvartet že od leta 2003 snema pri založbi Harmonia Mundi in do danes je izdal 11 albumov z deli manj znanih španskih skladateljev ter z deli Mozarta, Haydna, Schuberta in Brahmsa kot tudi z deli velikanov 20. stoletja Bartoka, Ravela in Ligetija. Pri založbi

Neu Records so izdali tudi DVD s posnetkom koncerta, na katerem so igrali Schubertove kvartete.

»Povsem samosvoj zvočni podpis!« je navdušeno zapisal kritik v New York Timesu in tako jedrnato zajel značilno izražanje Kvarteta Casals. Z nagrado sklada Burletti-Buitoni iz Londona je kvartet pridobil zbirko baročnih in klasičnih lovkov, s katerimi igrajo dela od Purcella do Schuberta ter tako še močneje razlikujejo med različnimi glasbenimi stili. Zelo močno pa na igranje kvarteta vpliva sodelovanje s še živečimi skladatelji, predvsem z Györgyjem Kurtágom; z glasbeniki kvarteta pa so sodelovali tudi vodilni španski skladatelji.

S Španskim nacionalnim orkestrom so izvedli tudi novi koncert za godalni kvartet in orkester skladatelja Francisca Colla. Katalonska vlada in Inštitut Ramona Llulla sta zaradi izjemnega doprinosa h kulturnemu življenju Katalonije Kvartet Casals imenovala za ambasadorja katalonske kulture. Med nagradami, ki jih je kvartet prejel, omenimo še Nacionalno nagrado za glasbo, Nacionalno kulturno nagrado Katalonije in Nagrado mesta Barcelone. Glasbeniki pogosto nastopajo na televiziji in radiu po vsej Evropi ter Severni Ameriki, poleg tega pa izvajajo tudi zelo priljubljene mojstrske tečajje. So rezidenčni kvartet na Katalonski višji šoli za glasbo v Barceloni, kjer vsi člani kvarteta tudi prebivajo.

NAPOVEDUJEMO IN VABIMO

CAPPELLA GABETTA

Andrés Gabetta, violina in vodja
Mario Stefano Pietrodarchi, bandoneon

6. marec 2018 ob 19.30, Dvorana Union, Maribor
4. koncert Orkestrskega cikla in za izven
Sporod: Antonio Vivaldi, Astor Piazzolla

BERNARDA BOBRO, sopran TINA ŽERDIN, harfa

25. maj 2018 ob 19.30, Minoritska cerkev, Maribor
5. koncert Komornega cikla in za izven
Sporod: Eva Dell'Acqua, Gabriel Fauré (prir.T. Žerdin), Slavko Šuklar, Claude Debussy (prir. T. Žerdin), Carlos Salzedo, Maurice Ravel (prir. C. Salzedo)

KOMORNI ORKESTER IZ BASLA

Giovanni Antonini, dirigent
Daniel Ottensamer, klarinet

11. april 2018 ob 19.30, Dvorana Union, Maribor
5. koncert Orkestrskega cikla in za izven
Sporod: William Blank, Wolfgang Amadeus Mozart, Ludwig van Beethoven

◀ NARODNI DOM MARIBOR ▶

Informacijska pisarna Narodnega doma Maribor, uradne ure: vsak delavnik od 10.00 do 17.00, v soboto od 9.00 do 12.00 ter uro pred vsako prireditvijo. **Dvorana Union**: uro pred vsako prireditvijo.

☎ (02) 229 40 11, 229 40 50, 031 479 000, 040 744 122

✉ vstopnice@nd-mb.si; **spletni nakup vstopnic**: <http://nd-mb.kupikarto.si/>

📘 www.facebook.com/narodni.dom.maribor

🌐 www.nd-mb.si

VEČER
RADIO CITY

Naklada: 250 kosov, brezplačen izvod.

Program je omogočila Mestna občina Maribor. Koncert je podprlo Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije.